

Vinko Möderndorfer

## Nespečnost

(Odlomek iz romana)

... **visim nad breznom** in se zaganjam. Vzajem zalet, umaknem se nazaj, nekaj korakov, pa še nekaj in še nekaj, potem stečem, premikam noge in ko pridem do roba, se ustavim. Na drugo stran moram. Rob na drugi strani je čisto blizu. Lahko bi se ga dotaknil z roko, samo stopil bi čez, en sam korak. Spet vzajem zalet. Nag sem. Pogledam se in sem nag. Spolovilo mi binglja. Dolgo je in težko. Oviralo me bo pri doskoku, pomislim. Navzdol me vleče. Pa vseeno vzajem zalet in tečem. Tečem in tečem. Bos po ostrih kamnih. Rob se približuje. Še malo, še malo. In se odženem in se odženem ... Druga stran pa se oddaljuje. Morala bi se približevati, pa se oddaljuje, kot vlak na postaji. Pokrajina se oddaljuje in jaz padam navzdol. Stisne me v prsih. Srce mi razbija. Vrglo mi ga bo ven. Strah me je smrti. Spodaj se bom razbil. Pogledam navzdol in spodaj je tema. Globina. Če sanjam, pomislim, lahko grem nazaj, na izhodišče. Nazaj gor, na rob. Lahko najdem drugo pot. Spolovilo me vleče navzdol. Za vse je krivo moje spolovilo, pomislim, ko vidim, kako se dno nekakšnega kanjona, kot v filmih, pravzaprav, kot v risankah, približuje z neznansko hitrostjo. Pogledam navzgor in ne preveč lep obraz, pravzaprav precej naguban, z belo kapico na vrhu, me gleda. Bog! Pomislim. Srečal sem boga. In bog je, na moje veliko začudenje, ženska, ženska z debelimi naočniki, ki vpraša: *Vi čakate na porod? Ja*, rečem. *Zdelo se mi je, da ste zadremali, ampak oči ste imeli odprte*. Prikimam. *Ja, oči sem imel odprte. Kje pa je, mislim, vaša kolegica, gospa, ki me je sprejela ...* rečem in se oziram po dolgem hodniku porodnišnice. *Na drugem oddelku ima opravke. Rekla je, naj vas pogledam. Zdeli ste se ji ...* reče in si s kazalcem popravi očala, tako da jih na sredini potisne še bolj do korena nosu ... *no, rekla je pač, naj vas pogledam ... Saj ste vi oče?* nadaljuje medicinska sestra. *Oče?* prav neumno ponovim. *Ja, reče, saj čakate na porod ... Seveda, prikimam navdušeno, čakam, ampak nisem oče ... Kako, je presenečena medicinska sestra, gospa Nina, porodnica je rekla, da jo zunaj čaka oče ...* Odkimam trmasto,

ne, nisem njen oče ... Res je, da sem starejši od nje ... začnem jecljati in čutim, kako sem zardel ... Sestra me prekine: *Ne njen oče. Nisem mislila tega. Njen oče nas ne zanima. Sprašujem, če ste vi oče njenega otroka. Aja, to! Prikimam. In še bolj zardim. Ja, seveda, mislim ... Kaj spet mislite, me strogo pogleda sestra, ste otrokov oče ali niste? Sem, seveda sem.* Sestra, ki se je vse do sedaj sklanjala nad mano, se zdaj dvigne in si popravi krilo: *Povedat sem vam prišla, da ni popadkov. Prenehali so. Tudi jaz vstanem. Je kaj narobe? Ne, reče sestra, zaenkrat ne. Zdravnik pravi, da ji bomo čez nekaj časa dali umetne. No, takrat vas bom prišla iskat. Kje imate haljo, vam je že povedala kolegica, kajneda?* In se obrne ter odide po dolgem hodniku. *Lahko grem k njej?* Zavpijem za njo. Obrne se: *Gospodična pravi, da naj vas pokličemo, ko bo čas. Rada bi se spočila. Stopim korak naprej: čakam že ... pogledam na uro na koncu hodnika ... že štiri ure.* Sestra skomigne z rameni: *Če ne želi, je ne morem prisiliti. Spet pohitim za njo: Pa je to normalno ...? Hočem reči, ali je običajno, da očetje, ki bodo prisotni pri porodu, čakajo zunaj ...* Sestra se za hip zamisli, potem me pogleda skozi svoja debela stekla, kot z druge strani akvarija, njen pogled izdaja usmiljenje, in reče: *Ne, ni običajno.* Potem skomigne z rameni in se izgubi na dolgem hodniku. Obrnem se in sedem. Slišim njene korake, ki škripajo na gumijastem podu ... To je to, pomislim. Vso noč čakam na hodniku porodnišnice, da se bo rodilo bitje, ki morda sploh ni moje. Lahko bi šel, vendar ostajam in se mučim. Prostovoljno ždim tu in v imenu še nerojenega bitja brskam po sebi. Sicer pa, če sem iskren, nimam kam. Zapustil sem eno življenje in se kot utaplajoči oprijel Nine, prvega ženskega bitja, ki je prišlo mimo, ki me je hotelo. In zdaj sem tu. Neko novo življenje se bo izstrelilo na ta svet in jaz si ne morem kaj, da ne bi razmišljal, ne o začetku življenja, pač pa o njegovem koncu. Glavo naslonim nazaj na steno, noge pa stegnem skoraj do srede hodnika ...

**Izza vogala pride dolgin.** Ninin dolgin. Obstane in me gleda. Pogledam stran. Zdi se mi, da se motim. *Kaj počne tu? Je tudi on prišel z avtobusom? Je tudi njega poklicala? Ko spet pogledam v njegovo smer, že sedi na oranžnem plastičnem stolu in noge ima prekrižane, lasje pa mu v dolgih mastnih štrenah padajo čez oči. Čaka. Čakava. Gledam ga, dokler se najina pogleda ne ujameta. Zdravo, reče. Prikimam. Čakaš? Vpraša. Prikimam. Tudi on prikima in pogleda stran. Hodnik je prazen. Od nekod se sliši nekakšen šum, ki mu ne morem*

določiti izvora. Lahko je zvok kanalizacije, klokotanje vodovoda, premikanje vozičkov v jedilnici ... Hodnik je dolg. Linolej se lesketa. Preden sem prišel, so ga zloščili temeljito. Prav gotovo. *Prekleti dolgin!* Ne morem se znebiti misli na njegovo prisotnost. Če zaprem oči, vidim njegove roke na njenem trebuhu, vidim njegove ustnice na njenem vratu, vidim njen obraz, kako je otrpnil od ugodja, na isti način kot takrat, kadar sem jo božal jaz, kadar sem jo poljubljal po prsih, po njenem velikem in kot sadež zrelem trebuhu, kadar sem jo lizal po pički ... tudi takrat je imela isti izraz ... *Čakaš, da bo ...?* Reče in utihne. *Ja, rečem, čakam, da bo Nina rodila ... otroka ...* Hotel sem reči: *mojega otroka*, pa sem se premislil. *Tudi meni je rekla, naj pridem*, reče dolgin in si z roko odgrne lase z obraza ter si jih zatakne za uho. *Rad bi bil zraven, ko se bo rodil ... otrok ...* nadaljuje, in tudi on se je izognil besedi *moj*. Molčiva nekaj časa. Začnem ropotati s prsti po oranžni plastiki sosednjega stola. To pomeni, da sem nervozen. Zelo nervozen. Ropotam ritem. Hiter, pa počasen. Nekakšna Morsejeva abeceda mojega notranjega razpoloženja. Dolgin utripa z nogo, ki jo ima prekrížano čez drugo. Oba se trudiva, da ne bi mislila drug na drugega. Potem dolgin reče: *Ko bo rodila, jo bom odpeljal domov ...* Misel zazveni skoraj kot vprašanje, čeprav je trditev. Mladenič je šleva, ugotovim, in rečem energično: *Mogoče jo bom pa odpeljal domov jaz.* Dolgin pogleda stran, proti porodni sobi, in samo prikima, kot da sem rekel nekaj popolnoma drugega, kot da sem mu povedal, da imamo danes lep večer. Čez čas se spet obrne k meni: *Mislím, da bi se morala dogovoriti.* Dvignem obrvi, kot jih je v moji mladosti dvignila moja mama, kadar je hotela zaigrati začudenost: *Zakaj pa?* Dolgin vstane in naredi nekaj korakov po hodniku navzgor. Spremljam ga s pogledom. *Mislím, da je otrok moj*, reče čez čas. *Nina mi je rekla*, rečem in tudi jaz vstanem, *da ne ve, čigav otrok je. Lahko je tudi moj.* Dolgin potisne roki v žep in stopi proti meni: *Ampak z mano je dlje časa kot s tabo. Z mano živi, k tebi je pa hodila samo na obisk.* Prikimam: *To je res. Res pa je tudi, da je povabila oba. Oba hoče imeti pri sebi.* Tudi dolgin prikima, potem sede. Pretegnem se, kot da se dolgočasim, v resnici pa sem napet kot struna. Roke počasi sklenem za hrbtom in se začnem ležerno sprehajati po hodniku. Čutim, da me gleda, da me spremlja s pogledom. Na koncu hodnika, pri porodni sobi, se obrnem in se počasi vračam. Tišina. Samo moji koraki in pa vsake toliko nekakšen šum, zvok bolnišničnega drobovja ... Ob njegovem stolu postojim.

Gledam ga od zgoraj. On skloni glavo. Vidim njegovo lasišče. Prhljaj. Ogromno prhljaja in mastni lasje. Pa je že bolje, da sem skoraj plešast, pomislim. *Kaj delaš*, vprašam, potem dodam, *mislim, kaj počneš, s čim si služiš kruh?* Takoj ko izrečem frazo *služiti kruh*, me je sram, počutim se tako pedagoško, tako starinsko, pa še situacija, v kateri sem jaz zgoraj, z rokama na hrbtu, on pa spodaj, sede, s sklonjeno glavo, me takoj spomni, da sem starejši, da sem star, nadut in odpisan. *Zakaj se sploh mešam v njuno življenje? Zakaj jima podtikam sebe in vse svoje travme, zakaj razmišljam o otroku, ki je bolj njun kot moj, zakaj otroku, kot kakšna ptica kukavica, poskušam podtakniti svojo preteklost in preteklost svojega rodu? Zakaj se preprosto ne umaknem in ju pustim pri miru? Zakaj trmasto vztrajam pri možnosti, da bi bil ta otrok le moj, zakaj ga hočem že zdaj zaznamovati z nekakšnim dvomom o njegovem spočetju? Zakaj preprosto nisem zadovoljen s tem, da me je Nina s svojo prisotnostjo, s svojo nosečnostjo, porinila v stanje nespečnosti, v katerem sem prvič v življenju resneje razmislil o sebi?* Res je, nisem našel odgovora, vendar sem se spraševal in vse bolj jasno mi je, na tem čakalniškem hodniku porodnišnice, da so odgovori na vprašanja: *kdo sem, kje so moji predniki, s čim so me zaznavali, kakšne so njihove zgodbe, kakšna je zgodba mojega naroda, krvi, kakšna bo moja zgodba, kakšno bo moje življenje, kakšna bo moja smrt ...?* da so vsa ta vprašanja hkrati že odgovori. *Odgovori so vedno pravzaprav vprašanja.* Za to bi moral biti Nini hvaležen. Hvaležen za *podobe nespečnosti*, ki je odgovor. *Igram na sitar*, reče dolgin. *Kaj?* vprašam, saj sem že pozabil, kakšno vprašanje sem mu postavil. *Z igranjem na sitar si poskušam služiti denar. Koncertiram. Igram tudi v skupini. Včasih kaj posnamemo. Prikimam. Aha! Pa ti?* Me vpraša. *Jaz? Pišem.* Dolgin prikima, ja, saj vem, *Nina mi je povedala.* Sedem nazaj na svoj stol. Moral bi oditi. Moral bi ... Mogoče spet poiskati Katarino. Ne zaradi tega, da bi spet živel z njo, bolj zaradi tovarištva, kljub vsemu sva živela skupaj, imava odraslo hčer ... Lahko bi poklical Sonjo. V Kanado? Nasmehnem se, ko se spomnim na svoj zadnji klic, ko se je oglasila presenečena konzulka. Tudi s Sonjo sem doživel lepe trenutke. Pravzaprav imam toliko lepega za sabo, da me ne sme skrbeti za prihodnost. *Umrla mi je mama*, nenadoma reče dolgin. Pogledam ga. *Kaj?* Tudi on me pogleda. *Pred enim letom. Pustila mi je stanovanje, tako da lahko Nino in otroka peljem tja. Skromno bomo živeli ...* Začnem se smejati. Krohotam se ... ha, ha, ha, ha ... *Zakaj se smeješ?* me

jezno vpraša in vidim, kako je stisnil pesti. *To ni nič smešnega. Rak jo je razgrizel. Šest let je hodila na kemoterapije ... ne morem se nehati smejati. Smejim se kot poblaznel ... Tudi meni je umrla mama, rečem skozi smeh ... Oprosti, oprosti ... Umrla mi je, ko mi je Nina povedal, da je noseča ...*

**Ležala je v bolnici.** Vse bolnice imajo isti vonj. Tudi porodnišnice. Vse bolnice dišijo univerzalno: po rojstvu in po smrti. Njihov vonj združuje vse. Kadar se kdo rodi, bolnica diši po sreči, kadar kdo umre, po smrti ... Mamu sem obiskoval z muko. Vsakič sem se moral prisiliti, da sem šel tja. Odrezali so ji obe nogi. Zdaj je ždela tam in bila je tako majhna. Polčlovek. Človek brez nog. Tako neresnična. Včasih me je spoznala, drugič spet ne. Odvisno od zdravil, ki jih je dobila. Sedel sem poleg nje in jo gledal, kako spi in kako se ji zrkla pod vekami premikajo. Sanjala je. *O življenju? O meni? O smrti? Kaj sanja človek, kadar je poln zdravil in v resnici umira? Se morda vsaj v sanjah zavedamo resnice, da odtekamo? Ko se je zbudila, me je včasih spoznala, včasih ne. Kadar me je spoznala, je hotela, da ji pripovedujem. Nisem imel kaj. Nisem ji hotel povedati, da sem se odselil od Katarine. Postavljala bi preveč vprašanj. Česa drugega pa ji nisem imel povedati. Odtujila sva se. Obstajali so trenutki v mojem življenju, ko sem jo sovražil. Njeno življenje, njen lahkomišelni način. Ko sem bil mlajši, sem jo hotel spremeniti, potem sem obupal, pozneje sem se sprijaznil. Nekakšna odtujenost med nama pa je vseeno ostala. In tako sem sedel ob njeni postelji. Gledala me je in hotela je zgodbo. Bila je zgodbar. Rada je brala zgodbe in rada je hodila v kino. Rada je gledala zgodbe. Jaz pa zanjo nisem imel prav nobene zgodbe. Samo svojo zgodbo, zgodbo svojega nespečnega življenja. Ona pa je še kar vrtala vame: *povej mi kaj? Povej mi kakšno zgodbo? Kaj se ti dogaja? Povej! povej!* Tudi takrat, ko je bila popolnoma izmučena zaradi kemije, ki so ji jo natočili v telo in ni zmogla prav nobene besede, me je še vedno spraševala. Z očmi je vrtala vame: *Zgodbo! Zgodbo!* In sem si izmislil zgodbo. *A veš, da imam novega mucka. Res, ja. Belega mucka. Našel sem ga. Ime mu je Belko in ima takšen majhen repek. Vedno ga drži pokonci. Nosi ga kot anteno. In nagaja. Meče stvari z mize, potem se pa skrije in ga moram iskati. Ponoči spi pod odejo in sredi noči me s svojim drobnim in hrapavim jezičkom liže po nosu. Nasmehnila se je in zaprla oči. Ne vem, če mi je verjela. Nikoli ne bom zvedel. Ko mi je Nina povedala,**

da je noseča in da je otrok mogoče moj, sem prvič z veseljem šel v bolnico. Iskal sem jo. Premestili so jo v sobo številka šest. V sobo, kjer se umira. V sobo z eno samo posteljo. Imela je zaprte oči. Dotaknil sem se je. Stresel sem jo za rame. Odprla je oči. Nekaj časa me je gledala, kot da me ne pozna. Potem sem rekel: *Imel bom otroka. Otroka bom dobil.* Gledala me je nepremično. Potem je rekla: *To je pa lepo. Zelo lepo.* Prikimal sem. *Najbrž ga ne bom več videla,* je rekla povsem mirno. *Seveda boš,* sem rekel in trudil sem se, da bi bil kar se da ravnodušen, da ne bi opazila, da mi je hudo. *Ne bom,* je rekla z nekakšno trmo, kot da pravzaprav noče, da bi videla mojega otroka, *vem, da ne bom, ampak nič hudega. Sanjala sem o njej ...* Prijel sem jo za roko. Bila je hladna. Zelo hladna. *Kaj si?* Pogledala me je, njen pogled pa je odtaval nekam skozme in daleč. *Punčka bo. Videla sem jo v sanjah. Lepa punčka. Tebi bo podobna. Malo pa tudi meni.* Moja mama je bila vedno nagnjena k pretiravanju, rada je bila sentimentalna in rahlo patetična. Imela je domišljijo. Včasih se je tako zelo živela v svoje pripovedi, ki so bile v večini izmišljene, da je prepričala tudi sebe, in to do ganjenosti. Kadar je pripovedovala kakšno pretresljivo zgodbo, ki si jo je seveda izmislila, in vsi smo to vedeli, je pripovedovala tako doživeto, da so ji tekle solze. Čisto zares. Zato sem se, tam ob postelji v sobi številka šest, samo nasmehnil in jo rahlo potrepljal po njeni hladni roki. *V sanjah sem bila zraven, pri porodu tvoje hčerke. Ti si stal zunaj, pred vrati. Ne vem, zakaj ... Dvignila sem dojenčico in ti jo pokazala. Pokukal si skozi vrata. Veš ...* je rekla mama, njen pogled se je vrnil iz daljave in pogledala me je v oči. *Imela je črne lase. Goste in dolge. Črne pa kot oglje. Mi verjameš?* Je rekla in v njenih očeh se je zaiskril strah. Strah, da ji ne verjamem. *Seveda ti verjamem, zakaj ti ne bi verjel,* sem rekel in jo stisnil za roko, da bi s stiskom podkrepil svoje besede. Hkrati pa me je vedno bolj vznemirjal hlad njene roke, kot da bi bila roka nekoga drugega, nekega drugega telesa, kot da bi bila roka že mrtva. *Veš,* je nadaljevala, *sanje so res.* Prikimal sem. *Res so,* je ponovila, *nikoli ti nisem povedala ...* Potem je obmolčala. Pogled se ji je spet izgubil mimo mojega obraza. Nekaj časa sva bila tiho. Potem sem rekel: *Česa? Česa mi nisi povedala?* Ni me pogledala. Še naprej je strmela v daljavo, oči pa so ji begale, kot da v daljavi išče podobe ... *Nikoli ti nisem povedala, kako me je bilo strah ... Ko sem bila še otrok. Tudi v sanjah me je bilo strah.* Spet sva molčala nekaj dolgih trenutkov. S hodnika za mojim hrbtom se je skozi priprta vrata slišalo korake in

mrmranje ljudi, ki so odhajali. Čas za obiske se je iztekal. Samo tu, v sobi številka šest, v sobi za umiranje, so lahko obiski trajali brez omejitve. *Česa te je bilo strah?* sem jo vprašal in v resnici sploh nisem verjel, da bo nadaljevala svojo pripoved. Zdelo se mi je, da se umika, da se izgublja. Kadar je bila takšna, je ponavadi zaspala in jaz sem v tišini odšel. Na vratih sem še postal in jo pogledal, kajti vedno sem imel občutek, da jo gledam zadnjič. Njeno polovično telo. Kari-katuro telesa. Dolge roke, ki segajo čez pas, ki segajo do tja, kjer ni ničesar več; kjer bi morale biti noge, pa je odeja prazna. Nekakšen človeški stvor, ostanek ostanka, groteskna podoba človeka iz satirične risanke, ki čaka, da ga bodo zažgali in pepel stlačili v lonček za rože ... *Česa te je bilo strah v sanjah?* vprašam in razmišljam, kje sem pravzaprav parkiral avto ... *Česa te je bilo strah, ko si bila še otrok ...?* *Zdaj me ni strah ...* je rekla povsem zbrano in zaprla oči. *Ampak nekoč me je pa bilo ... Kar naprej me je bilo strah. V sanjah me je bilo ...* Potem je pogoltnila slino in nadaljevala: *Bila sem še skoraj otrok, ko so ga odpeljali ... Pobutali so po vratih in ga odpeljali ... Koga?* Sem vprašal. *Mojega očeta. Kdo?* Sem spet zavrtal vanjo. *Kdaj?* *Ljudje v uniformah,* je rekla, *spominjam se vojaških škornjev, spominjam se kričanja, spominjam se mame, tvoje babice, ki me je stisnila k sebi ...* Njena zbrana pripoved me je začela zanimati. *Kdaj je to bilo?* Njen obraz se je nenadoma spremenil. Zgubil je spokojnost, mišice okrog ust so zatrepetale in čeprav še vedno ni odprla oči, sem imel občutek, da sodeluje v živem prizoru, v živem dialogu, da me vidi pred sabo in da mi pripoveduje, kot da ni priklenjena na posteljo z odrezanima nogama, kot da sva v mestu, na ulici, v parku, kot da hodiva drug ob drugem in mi ona, kot neštetokrat v moji mladosti, živo pripoveduje zgodbo ... *Ni važno kdaj,* je rekla, *ni važno zakaj, ni važno kdo, važno je, da so mi odpeljali očeta in da ga dolgo ni bilo nazaj ... In takrat se je pojavil ... Strah ... Vsako noč sem sanjala ... Vsako noč so ga odpeljali ... V sanjah sem ga zgrabila za rokav in vedno so mi ga iztrgali ... Tanek piskajoč zvok se izvije iz njenih prsi in za hip zmoti njeno enakomerno in komaj slišno pripovedovanje. Potem sva z mamo hodili po uradih, vlekla me je s sabo, mislila je, da bo z mano omehčala srca uradnikov ... Spominjam se, da je na steni nad pisalno mizo visela velika slika moža v uniformi, poleg nje pa je na steni bila svetla kvadratna sled še ene slike, ki so jo sneli ... Zdaj je odprla oči in me pogledala. Tečni sta kot drek! naju je ozmerjal uradnik, če je nedolžen, bo že prišel nazaj ... Približal sem*

se njenemu obrazu, da bi pokazal, kako me njena pripoved zanima. Še vedno me je nepremično gledala, čeprav sem zdaj imel občutek, da gleda skozme in v daljavo, da se v njenem pogledu pojavljajo davne slike in ona jih, s svojim vedno šibkejšim glasom, samo opisuje ... *Potem so se sanje spremenile*, je rekla, *sanjala sem, da se je vrnil, da je stal na pragu in je razširil roke, ko pa sem stekla proti njemu, so ga spet pograbili in odpeljali. In to vsako noč. Strah me je bilo noči, strah me je bilo sanj ... V sanjah sem vedela, da sanjam, pa me je bilo vseeno strah ... Potem so nama sporočili, da ga bodo izpustili ... Z mamom, tvojo babico, sva šli na sodišče, kamor naj bi ga pripeljali. Spominjam se, da sem mamom tako močno stiskala za roko, da me je bolela dlan ...* Zdaj je utihnila. Njen obraz pa se ni premaknil. Tudi njene oči so še vedno negibno zrle proti meni. Z roko sem se prijel za stol in se tako, ne da bi se povsem dvignil, še bolj približal njenemu zglavju. Aluminijski stol je pod mojo težo na položčenih tleh kovinsko zastokal, zvok je bil v tišini, v tisti zbranosti, iz katere se luščijo besede, kot se gosti bolečina v školjki, kot neznanska eksplozija hrupa. Na stolu sem obmiroval, pravzaprav sem otrpnil. Jezen sem bil sam nase, da sem s tako banalno potezo, kot je premik stola, uničil, poškodoval najbrž njene zadnje trenutke zbranosti. Ustnice so se ji komaj vidno premaknile ... Stegnil sem se k njenemu obrazu. Zadišalo je po telesu. Bil je prav poseben vonj. Nisem ga poznal. Podoben je bil vonju po magnolijah. Težek vonj odhajajočega življenja. *Pred sodiščem je bil park*, je nadaljevala ... *Tudi danes je. Tekli sva čez park ... Stiskala sem mamom za roko ... Vlekla me je v stavbo sodišča ... Strah me je bilo ... So to spet sanje, sem se spraševala. Mi bodo zares vrnili mojega očeta? Uradnik naju je grdo gledal ... Na steni slika in bela sled odstranjene slike ... Ja, je zarenčal, zdaj so ga pripeljali ... Ga boste lahko kar odpeljali s sabo! In se je zasmel. Tudi vojak, ki je stal zraven, se je smel ...* Mama diha vedno hitreje. Podoba iz preteklosti jo je vznemirila. Med njenimi besedami se vsake toliko zasliši piskanje iz njenih pljuč. *Na hodniku sva se stiskali na dolgi leseni klopi in čakali, nadaljuje. Strah naju je bilo. Kaj je hotel povedati uradnik, ko je rekel: Ga boste lahko kar odpeljali s sabo! Kako odpeljali? Je mrtev? Nama bodo izročili krsto s truplom? Bilo me je tako strah, da mi je ušla voda. V šolnu se mi je nabrala lužica ... Pa mi ni bilo nič mar, in tudi mama ni rekla ničesar ... Samo čakali sva ... In je prišel. Spet tanek pisk in njene, v tanko črto spremenjene ustnice zatrapečejo ... Komaj sva ga spoznali.*



*Dve leti ... Dve leti ga nisem videla ... Prijela sem ga za rokav in ga držala ... Bala sem se, da bo tako kot v sanjah ... Potem smo zapustili zgradbo sodišča. V parku pred sodiščem je oče sedel na klopi. Rekel je, da ne more več naprej, da se mu temni pred očmi, da je lačen. Mama, tvoja babica, je rekla, da je spodaj, na začetku ulice hotel in da imajo tam prav gotovo kak kos kruha, da bova takoj nazaj, da greva kupit ... Nisem hotela z njo ... Bala sem se, da ga ne bo več, ko se bova vrnili. Vendar me je mama pograbila in tekli sva proti hotelu, on pa je ostal na klopi v parku pred sodiščem ... Še zdaj je klopi tam ... Njega pa ni več ... Iz maminega očesa se po licu spusti mokra sled. Ena sama in široka. Zdrsne čez brado in si utre pot naprej po nagubanem vratu ... Kupili sva žemljo, nadaljuje. Eno samo. Obrnili sva se in šli nazaj proti parku pred sodiščem ... Spustila sem mamo in tekla pred njo ... Strah me je bilo, da ga ni več... Da so ga spet odpeljali ... Mamin obraz se čudno spači. Po izrazu na njenem licu vidim, da ponovno, po petdesetih letih doživlja podobo preteklosti, kot da se dogaja zdaj. Tekla sem ... Še nikoli nisem tako tekla ... Bila sem drobceno dekletce v belih prepranih dokolenkah in tekla sem, kot da tečem za svojim življenjem ... Strah pa je z vsakim korakom rasel in rasel ... Ko bom pritekla do vogala in pogledala proti parku, bo klopi prazna ... Premislili so si in ga odpeljali nazaj ... Tako kot v sanjah ... Nikoli ne bom pozabila tistih nekaj zadnjih korakov ... Strah se je zadržnil v grlu in me dušil ... Ne bo ga več, ne bo ... Samo strah bo ostal ... Potem je utihnila. Nisem vedel, kaj naj rečem, pa sem bleknil: Ja ... Strašni časi so bili. Hvala bogu, da so mimo. Ni reagirala, samo zaprla je oči, jaz pa sem se silovito zavedal neumnosti, ki sem jo izrekel. Bila je neumnost, hkrati pa spoznanje, da časi niso mimo. Da preteklost ni minila in da jo še vedno živimo. Tudi jaz jo živim. In mama mi jo je podala, kot poda oče ključke hiše sinu, kot poda mati roko svoji hčeri nevesti, ko odhaja čez prag ... Šel sem. Pustil sem jo spati. Pripoved jo je utrudila. Na vratih sem se obrnil, da bi si njeno polovično telo zapomnil, vtisnil podobo za vedno. Bil sem prepričan, da jo vidim zadnjič. Pa ni bilo zadnjič. Naslednje dni je prav oživela. Njeni gibi so bili živahni, vehementni. Pripovedovala je zgodbe. Si jih izmišljevala. Obnavljala stare filme. Prevrnila je vazo z rožami na nočni omarici, ko je z živahno gestikulacijo razlagala prizor srečanja med Greto Garbo in Donaldom Duvallom, pozabljenim zvezdnikom iz njene mladosti, v nekem prastarem črno-belem filmu. Bila je prav smešna. Trupelce brez nog, na beli postelji, obdani*

z aparaturami, ki krili s svojima koščenima rokama, ko pripoveduje svoje izmišljije, kot da bi hotelo poleteti, v resnici pa samo smešno poskakuje ... Šlo ji je na bolje in zato nekaj dni nisem prišel na obisk. Nina je takrat bila vsak dan pri meni. Rekla je, da razmišlja o tem, da bi za vedno pustila svojega dolgina in začela živeti z mano ... Bila je že noč. Ležala sva na postelji, ko sem nenadoma vstal in se oblekel. Vedel sem, da moram iti. Takoj. Zdaj. Ta hip. Nevidna nit med mano in mojo mamo se je napela ... Odhitel sem v bolnico. Ko sem vstopil v sobo številka šest, je ležala na hrbtu in imela je zaprte oči. *Zebe me*, je rekla, kot da sem že vseskozi tam. Sedel sem na stol poleg njenega zglavja. Ni odprla oči, imel pa sem občutek, da me vidi. Prijel sem jo za roko. Bila je voščena in hladna. Potem je rekla: *Tako zelo me zebe. Zlezi k meni v posteljo in me pogrej. Prosim!* Rekel sem: *Ne morem. Ne morem, v bolnici sva.* Bilo me je sram. Nelagodno sem se počutil. Odraslega moškega njegova mati prosi, če bi zlezl k njej pod odejo in jo pogrel. *Kaj če kdo pride*, sem še rekel. Molčala je. Vstal sem: *Ti grem še po eno odejo.* Zdelo se mi je, da je prikimala. *Prav. Takoj bom nazaj.* Ko sem se vrnil, je bila mrtva.

**Rodila bo.** Se je razlegal glas po hodniku. Izza vogala je pridivjala majhna in debelušna medicinska sestra z visoko natupirano frizuro. Tista, ki me je sprejela. *Popadki so zelo intenzivni. Takoj se pojdite preobleč in za mano.* Oba z dolginom hkrati vstaneva in stopiva proti njej. Medicinska sestra se ustavi in presenečeno pogleda dolgina. *Kaj pa vi?* Dolgin se zmedeno umakne ... *Jaz? Jaz bi rad bil zraven ... Mislim, pri porodu. Kako?* vpraša medicinska sestra. *Pri porodu je lahko samo oče.* Dolgin prikima ... *Saj ...* Sestra stopi med naju in da roki ob bok. *Kaj, saj ...?* ironično vzklikne. *Jaz sem oče*, reče dolgin in me pogleda. *Pa vi?* medicinska sestra zavrta vame. Prikimam: *Tudi jaz sem oče ... Me vidva mal nategujeta. Kr tko, na suh, kaj?!* sikne in vidi se, da je čisto zares jezna in razburjena. Visoko natupirana frizura se ji pri vsakem zlogu zatrese kot angleški puding. Dolgin iz žepa povleče zmečkan list papirja. *Bil sem na tečaju. Tu je moje potrdilo.* Sestra potegne iz njegovih rok dokument in ga na hitro preleti. *Kaj, dva sta opravljala porodni tečaj za isti porod?* je vidno pretresena natupirana debeluška, pri tem pa je očitno pozabila, da ji jaz svojega potrdila sploh nisem dal. *Pa kaj mislita, da je ženska mačka, ki ima lahko več o semenjevalcev!* Njen vedno bolj zmedeni pogled bega od enega do drugega. *Ne razumem ... Kako, dva?!* In

naju gleda. Midva z dolginom pa skoraj istočasno in na isti način skomigneva z rameni. Uboga ženska je še bolj zmedena. Nekaj časa stojimo tam, kot nekakšna smešna trojica iz filmske neme komedije, potem pa debeluška porine potrdilo dolginu nazaj v roke, se obrne na petah in odhiti proti porodni sobi. *Sicer pa, kaj me briga! Eden od vaju naj pride not. Samo eden! Zdaj se pa sama zmenita!* Ko odpre vrata v porodno sobo, zaslišiva Nino, kako kriči: *Carski rez! Jebemo boga, naredte mi carski rez!* Njen krik, nekakšna kombinacija joka in bolečine, naju pretrese, tako da nekaj kratkih hipov stojiva sredi hodnika kot zamrznjena. Potem se vrata za malo debelušno medicinsko sestro s treskom zaprejo in Ninini kriki izginejo, kot bi odrezal. Stojiva tam in čakava drug drugega. Kdo bo prvi spregovoril? Kdo se bo prvi vsaj premaknil, prestopil z noge na nogo in tako sprožil gibanje, pretrgal z mučno negibnostjo ... Jaz sem tisti, ki ne zdržim. Obrnem se k dolginu. Tudi on se obrne k meni. V roki še vedno drži potrdilo, da je opravil porodni tečaj. *Ne bom spregovoril prvi. Nič ne bom rekel.* Tudi dolgin grizlja ustnice. Potem le reče: *Kaj boš ...?* In obmolči, kot da ne ve in ne zna naprej ... Zelo dobro mi je jasno, kaj je hotel vprašati ... *Vem, kaj bom ...* spregovorim tisto, kar se mi že nekaj časa, pravzaprav, kar sem tu, na tem hodniku, in čakam tega otroka, plete po glavi ... *Ne bom se ubil. Napisal bom roman. O tem, kako se življenja ponavljajo in o čudežu vedno novega, enkratnega rojstva.* Besede kar zletijo iz mene. Privrele so iz zavesti, kot nekakšen povzetek vsega. Kot zaključek devetmesečne *nespečnosti*. Dolgin prikima, kot človek, ki ni ničesar razumel, vendar noče priznati in pokazati svoje nevednosti. Čez čas reče: *Mislim ... Kaj boš z Nino ...?* Skomignem z rameni: *Ne vem. Naj se ona odloči.* Dolgin spet razumevajoče prikima. Potem stojiva. Čakava. *Mudi se,* reče dolgin, *to je moj prvi otrok,* še reče, *veliko bi mi pomenilo, če bi bil lahko zraven ... Mislim, kot umetniku, kot glasbeniku ... Takšna dobra karma je to.* Jezus Kristus! Kako napleta in pleteniči, v resnici pa se mu glas vedno bolj lomi v mili prošnji. *Ti pojdi,* rečem, *to je moj drugi otrok, tako da se lahko tej karmi odpovem.* Oba se nasmehneva. Dolgin prikima, potem pa odhiti proti porodni sobi. *Hej!* zakličem za njim ... *tam zadaj, v sobi ... obleči se moraš v aseptično obleko ...* Dolgin ves zmeden prikima ... *Vem, vem, hvala, hvala ...* S svojimi koščnimi prsti si gre skozi lase in nasmehnem se, ko vidim, kako je zmeden, kako ga je v paniki popolnoma zapustil občutek za orientacijo. Še enkrat pokažem, v katero smer mora, kje je garderoba, in ko se

končno znajde, zakličem: *Kako ti je ime?! Kaj? reče. Ime! Aja,* vzklikne in vidim, kako mu misli bezljajo, kako razmišlja o drugih rečeh, *Janez,* reče in steče ... *Janez! Se zasmejim na ves glas. Janez z dobro karmo, ki igra na sitar!*

**Stojim ob vratih porodne sobe.** Roki imam prekrížani na hrbtu, uho prislonjeno na vrata ... Izgubil sem občutek za čas. Devet mesecev, leto, deset let, petdeset let, vojne, taborišča, smrti, rojstva, ločitve in srečanja, vse gre skozme in se vrača, ponovno in ponovno, ko stojim pred zaprtimi vrati in na drugi strani ženska rojeva otroka, ki najbrž sploh ni moj. Pa saj je vseeno. Moj otrok, njegov, njen, naš ... Preplavlja me, počasi in vztrajno, kot morje, ki se dviga v plimi, občutek neizmerne sreče. In želim si, da bi trajal večno ... Vrata se odprejo in debelušna medicinska sestra se zaleti vame. *Kaj pa vi? Hitro pripre vrata, da ne bi nepovabljen videl skrivnosti na drugi strani. Je že rodila? Vprašam. Pravkar.* Potem me gleda in se odloča. *Prav. Poglejte. Ampak samo na kratko.* Medicinska sestra odstopi za korak in mi ponudi režo priprtih vrat, zraven pa še vedno drži za kljuko, da bi mi lahko v hipu zaprla vrata, če bi hotel vstopiti ... Stopim bliže in pokukam. Nina leži na postelji, dolgin v zeleni aseptični halji stoji poleg in jo drži za roko ... Na Nininem trebuhu pa leži rozasto rdeča štručka. *Punčka je,* reče medicinska sestra. Zdaj me Nina zagleda. Nasmehne se mi. Dolgin pa z obema rokama, ki sta veliki in nerodni kot rudarski lopati, pazljivo prime rožnato telesce in ga dvigne proti meni. Drobnost, od krvi umazano bitjece zakrili po zraku, kot da me pozdravlja. *Ima črne lase. Goste in dolge. Črne pa kot oglje.*